

16.05.2017

Vakaj/14

§ 67

Varhaiskasvatuslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2016 arviointikertomuksesta

HEL 2016-004947 T 00 03 00

Lausunto

Varhaiskasvatuslautakunta antoi tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon vuoden 2016 arviointikertomuksen kohdista 3.1 ja 5.9. Kohdat koskevat sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumista hallintokunnissa ja sukupuolten tasa-arvon edistämistä lasten ja nuorten palveluissa.

Vuoden 2016 arviointikertomuksen kohta 3.1: Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen hallintokunnissa

Arviointikertomuksessa on todettu, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksella sekä varhaiskasvatusvirastolla oli vuoden 2016 talousarviossa yhteinen tavoite: Vakiinnutetaan kokeilun perusteella päiväkodeissa 3-vuotiaiden terveystarkastukset ja hyvinvointitapaamiset eli ”Neuvola päiväkodissa” -toimintamalli. Talousarviosta ei käy ilmi, että tavoite koskee vain etelän alueiden neuvoloita ja eteläisiä varhaiskasvatusalueita. Tavoitteen mittari on todettu kummankin viraston käyttösuunnitelmissa.

Varhaiskasvatusvirastossa oli toinenkin tästä näkökulmasta ongelmallinen tavoite, sillä tavoitteelle ”Lapsilla on mahdollisuus aktiiviseen liikkumiseen vähintään kaksi tuntia päivässä” ei ole asetettu mittaria talousarviossa, vaan viraston tulospalkkiojärjestelmässä. Tavoitteet toteutuivat käyttösuunnitelmissa ja tulospalkkiojärjestelmässä määriteltyjen mittareiden perusteella.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan mittarit tulee asettaa valtuuston hyväksymässä talousarviossa.

Tarkastuslautakunta on todennut vuoden 2016 arviointikertomuksensa, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen sekä varhaiskasvatusviraston tulee kuvata sitovien tavoitteidensa toteutumista osoittava mittari talousarviossa silloin, kun tavoitetta on tarpeen täsmentää.

Neuvola päiväkodissa -toimintamallia tarjottiin vuoden 2016 aikana vaihtoehtona 3-vuotiaiden lasten yksilötarkastuksiin neuvolassa ja hammashoitolassa kaikissa sovitussa eteläisten varhaiskasvatusalueiden (Kallio-Ullanlinna-Vironniemi ja Kampinmalmi-Lauttasaari-Töölö) toimipisteissä. Toimintamalli toteutui niissä toimipisteissä, joissa muodostui vähintään kuuden lapsen ryhmä.

Kaikki varhaiskasvatusviraston päivähoito- ja leikkipuistoyksiköt tekivät liikkumissuunnitelmat vuoden 2016 aikana yhdessä lasten ja vanhempien kanssa. Suunnitelmassa kuvattiin, miten päivittäinen liikkuminen mahdollistuu. Liikkumisosaamista jaettiin yksiköiden kesken kaikilla varhaiskasvatusalueilla ja leikkipuistotoiminnassa. Lisäksi kaikki päivähoitoyksiköt ovat arvioineet liikkumissuunnitelman toteutumisen yhdessä lasten kanssa loppuvuonna 2016. Monilla varhaiskasvatusalueilla järjestettiin lisäksi vuoden 2016 aikana tilaisuuksia, joissa henkilöstö pääsi jakamaan osaamistaan.

Varhaiskasvatusvirasto yhdistyy 1.6.2017 alkaen opetusviraston, suomenkielisen työväenopiston ja ruotsinkielisen työväenopiston kanssa muodostaen kasvatuksen ja koulutuksen toimialan. Toimialalla tullaan jatkossa yhdenmukaistamaan sitovien toiminnallisten tavoitteiden laadinta niin, että niiden toteutuminen on konkreettisemmin raportoitavissa ja dokumentoitavissa, sekä myös niiden mittarit tullaan toteamaan talousarviossa. Opetusvirastolla on ollut mittarit todettuna talousarvion sitovien tavoitteiden osalta vuoden 2016 talousarviossa ja edelleen vuoden 2017 talousarviossa.

Vuoden 2016 arviointikertomuksen kohta 5.9: Sukupuolten tasa-arvon edistäminen lasten ja nuorten palveluissa

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, onko Helsingin kaupunki toteuttanut sukupuolten välisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteitä lasten ja nuorten palveluissa. Arviointi rajattiin koskemaan myös varhaiskasvatusta. Arviointi toteutettiin kirjallisen aineiston lisäksi haastattelemalla mm. arvioinnin kohteena olevia virastoja.

Varhaiskasvatusvirasto on ollut aktiivinen tasa-arvosuunnitelman käyttöönotossa

Arviointikertomuksen mukaan suunnitelmassa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi Helsingin kaupungin palveluissa 2013–2016 tavoitteiksi oli kirjattu, että ”varhaiskasvatus tukee sukupuolten tasa-arvon toteutumista sekä sisällöllisesti että rakenteellisesti. Kasvatuskäytännöt eivät saa perustua sukupuoliä koskeviin stereotyyppisiin käsityksiin”. Varhaiskasvatusvirasto on ollut aktiivinen suunnitelman toteuttamisessa. Varhaiskasvatuksen tasa-arvosuunnitelma laadittiin vuosina 2013–2014 ja päivitettiin vuonna 2015. Varsinaiset toimenpiteet sisältyvät toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin, kuten esiopetuksen opetussuunnitelmaan ja varhaiskasvatussuunnitelmaan. Sukupuolivaikutusten arviointia on sovellettu lähinnä rekrytoinnissa. Stereotyyppioita on pyritty haastamaan muun muassa toteuttamalla erilaisia koulutuksia ja kehittämishankkeita. Tällainen oli esimerkiksi Naisasialiitto Unionin sukupuolisen-sitiivisen varhaiskasvatuksen hanke¹, jossa tutkimuksen keinoin havaittiin, että sukupuolisidonnaisia käytänteitä on vielä paljon. Kehittämis-

hankkeisiin osallistuneissa päiväkodeissa pystyttiin havaintojen myötä kehittämään toimintaa. Varhaiskasvatuksen haasteena on alan naisvaltaisuus. Vain kaksi prosenttia työntekijöistä on miehiä, jolloin miesnäkökulma on varhaiskasvatuksessa vähäinen.

Sukupuolen huomioon ottaminen hankinnoissa vaihtelee

Suunnitelmassa sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi Helsingin kaupungin palveluissa 2013–2016 tasa-arvoa edistäväksi painopisteeksi on kirjattu, että ”sukupuolivaikutukset on selvitettävä hankinnan valmistelussa”. Varhaiskasvatusvirastossa sukupuolivaikutukset on otettu huomioon hankinnoissa. Sekä tiloja että materiaaleja suunnitellaan kokonaisvaltaisesti kaikille sopiviksi.

Tarkastuslautakunnan johtopäätöksiä

Helsingin kaupunki on toteuttanut sukupuolten välisen tasa-arvosuunnitelman toimenpiteitä lasten ja nuorten palveluissa erityisesti varhaiskasvatustoimessa, opetustoimessa ja elinkeino osaston nuorisotakuun piiriin kuuluvissa palveluissa sekä nuorisotoimessa, mutta ei liikuntatoimessa.

Varhaiskasvatustoimessa hankkeet ja koulutukset ovat tukeneet tavoitteen toteutumista. Työpaikoilla tasa-arvoajattelu vaihtelee, sillä sukupuolisidonnaisia käytänteitä on paljon.

Tarkastuslautakunta on todennut vuoden 2016 arviointikertomuksensa, että varhaiskasvatusviraston ja nuorisosiainkeskuksen tulee jatkaa toimenpiteitä sukupuolen mukaisen segregaaation vähentämiseksi palveluissa.

Niin kuin tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa on todettu, varhaiskasvatuksen haasteena on alan naisvaltaisuus. Varhaiskasvatuksen koulutuksen suhteen ei nähdä ratkaisevana tekijänä esim. mieskiintiöiden esittämistä. Paljon on varhaiskasvatuksessa tehty sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi, mutta sukupuolisidonnaisia käytänteitä on edelleen paljon.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa valtakunnalliset perusteet ohjaavat ja velvoittavat toimintaa. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on kirjattu kuntakohtaiseen esiopetuksen opetussuunnitelmaan sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lasten tasa-arvoisen kohtelun varmistaminen on osa laadukkaan toiminnan arviointia. Päiväkotien, perhepäivähoidon ja leikkipuistojen toimintasuunnitelmiin kirjataan toimenpiteet sukupuolisidonnaisten käytäntöjen purkamiseksi. Varhaiskasvatuksen toiminnassa se tarkoittaa esimerkiksi oppimisympäristön suunnittelua siten että erikseen ei muodostu tyttöjen tai poikien leikkipisteitä. Lapset

saavat valita ja osallistua toimintoihin ilman sukupuoleen liitettyjä oletuksia.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa 2016 todetaan, että sukupuolen huomioon ottaminen hankinnoissa vaihtelee. Varhaiskasvatustoimessa hankkeet ja koulutukset ovat kuitenkin tukeneet tavoitteen toteutumista. Varhaiskasvatuksen osalta uudella toimialalla jatketaan hankintojen tekemistä edelleen nykyisellä tavalla kuitenkin koko ajan uusinta tietoa hyödyntäen ja prosesseja kehittäen yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan muiden toimijoiden kanssa. Sukupuolten mahdolliset erilaiset tarpeet otetaan jatkossakin huomioon tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan.

Varhaiskasvatustalautakunta päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi
Pasi Brandt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42527
pasi.brandt(a)hel.fi
Nina Onufriew, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42550
nina.onufriew(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta hyväksyi 12.4.2017 (41 §) vuoden 2016 arviointikertomuksen.

Kuntalain (410/2015) ja Helsingin kaupungin hallinnon ja talouden tarkastussäännön 8 §:n 1 momentin mukaan tarkastuslautakunnan tulee laatia kaupunginvaltuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta arviointikertomus valtuustolle. Kertomuksesta tulee hankkia tarkastussäännön 8 §:n 2 momentin mukaisesti kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot valtuustolle toimitettaviksi.

16.05.2017

Vakaj/14

Tarkastuslautakunta on pyytänyt 16.5.2016 mennessä varhaiskasvatuslautakunnan lausuntoa vuoden 2016 arviointikertomuksen kohdista 3.1 ja 5.9.

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Armi Vaden, taloussuunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43346
armi.vaden(a)hel.fi
Pasi Brandt, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42527
pasi.brandt(a)hel.fi
Nina Onufriew, varhaiskasvatuksen asiantuntija, puhelin: 310 42550
nina.onufriew(a)hel.fi

Oheismateriaali

1 Tarkastuslautakunnan arviointikertomus 2016

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Tarkastuslautakunta
Varhaiskasvatusvirasto